

Täysistunto

Keskiviikko 15.2.2017 klo 14.01—18.37

10. Lakialoite laiksi kirjanpitolain 3 luvun muuttamisesta

Lakialoite LA 109/2016 vp Harry Harkimo kok ym.

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Keskustelu

17.29 **Harry Harkimo kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hyvät kansanedustajat! Osuvan sanonnan mukaan Helsingin Hakaniemessä on Suomen suurin veroparatiisi. Siellä majailee muun muassa ammattiliittojen keskusjärjestö SAK. Nykytilanteessa ammattiyhdistysliikkeen omaisuudesta ja rahankäytöstä ei ole mahdollista saada minkäänlaisia käsityksiä. Työmarkkinajärjestöille on jo 70-luvulta saakka annettu erityisasema verottomien jäsenmaksutulojen hankkimiseen. Näiden verovähennysoikeus on valtion antamaa tukea. Lisäksi järjestöjen ja liittojen sijoitusten tuottamat tulot ovat verovapaita, koska yhdistykset katsotaan yleishyödyllisiksi. Lakialoitteeni ajatus on yksinkertainen: samoin kuin yritysten, näiden yhdistysten tilinpäätösten tulisi olla kokonaan julkisia, jotta voitaisiin arvioida, täytyvätkö niiden toiminnassa yleishyödylliset periaatteet.

Aloitteeni on allekirjoittanut 106 kansanedustajaa, mutta joukossa ei ole yhtään sosiaalidemokraattia eikä vasemmistolaisista. [Olavi Ala-Nissilä: Mikäs siinä on?] Tätä ihmettelen suuresti, sillä oppositiopuolueet ovat kilvan peräänkuuluttaneet avoimuutta ja läpinäkyvyyttä kaikessa yritystoiminnassa. Niin demarit kuin vihreät puhuvat varjobudjeteissaan harmaan talouden kitkemisestä. Luulisi, että keskustelemme vihdoin asiasta, johon yhdelläkään kansanedustajalla ei ole poikkeuspuolista sanottavaa. Kysynkin puheenjohtaja Rinteeltä: eikö läpinäkyvyys nyt omissa asioissa kiinnostakaan?

Työmarkkina-asiat ovat aivan retuperällä. Moni laki ei oikeastaan edes tunne käsitettä "työmarkkinajärjestö". Ainoastaan verolain soveltamiskäytännön mukaan työmarkkinajärjestöiksi määritellään etujärjestöt, joiden tehtävänä on neuvotella ja sopia työsuhteiden osapuolia sitovia tai muuten noudatettavia ehtoja työsuhteessa. Tämän soveltamiskäytännön mukaan työmarkkinajärjestöillä, ammatti- ja työnantajaliitoilla, neuvottelujärjestöillä ja keskusliitoilla ei ole minkäänlaisia velvoitteita avata sijoitus- tai liiketoimintojaan. En ymmärrä, miksi, sillä näillä järjestöillä on muita järjestöjä laajemmat oikeudet saada julkista tukea. Monessa muussa lainsäädännössä julkinen tuki velvoittaa järjestöjä laajempaan avoimuuteen kuin organisaatioita, jotka eivät saa julkista tukea.

Kaikkien pienten ja suurten yritysten velvollisuus on julkistaa taloudellista asemansa ja tuloksiaan koskevat tunnusluvut. Nämä tiedot löytyvät Patentti- ja rekisterihallituksesta. On mahdotonta edes tietää, kuinka monta ammatti- ja työmarkkinajärjestöä Suomessa kai-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 7/2017 vp

ken kaikkiaan toimii, sillä ennen nykyistä rekisteröimiskäytäntöä yhdistyksiltä ei edellytetty kuvausta toiminnastaan. Tärkeimmät ammatti- ja työnantajaliitot kuitenkin toimivat keskusjärjestöjen alla. Akavalla on 35 jäsenliittoa, STTK:lla 17, SAK:hon kuuluu 20 jäsenliittoa sekä JHL:n yhteisjäsenet. Elinkeinoelämän keskusliitto EK:hon kuuluu 25 jäsenliittoa. Tämä tarkoittaa 16 000:ta jäsenyrittystä, joista 96 prosenttia on pk-yrityksiä. Suomen Yrittäjät on Elikeinoelämän suurin. Yli 115 000 jäsenyrittystä kuuluu keskusjärjestöön.

Ammattiyhdistysten arvioitu varallisuus on noin 2 miljardia. Ne saavat tuloja jäsenmaksuista, joita maksaa suurin osa suomalaisista yksityisen ja julkisen sektorin työntekijöistä. Nämä maksut vähennetään verotuksessa. Valtio häviää vuodessa yli 200 miljoonaa euroa verotuloja. Rakennusliitolla on joidenkin lähteiden mukaan 100 miljoonan omaisuus, OAJ:lla kuuleman mukaan paljon enemmän. Ilta-Sanomat penkoi viime vuonna taloustietoja, joista selvisi, että pelkästään 12 keskusjärjestöllä ja ammattiliitolla on yhteensä 980 miljoonan euron omaisuus. Kertoisin mielelläni tarkkoja lukuja, mutta ongelmallista on, kun kukaan ei tiedä, minkälaiset rahat liitoissa liikkuvat ja kuinka suuria niiden omistukset ovat.

Lisäksi ammattiyhdistysten sijoitusten tuotot ovat verovapaita. Kauppalehden kyselyn mukaan esimerkiksi PAMin pelkkä sijoitussalkun koko on 105 miljoonaa euroa. Yhdistyksen tai säätiön tuloverolain mukainen verovapaus arvioidaan yleishyödyllisyyden ja yhteiskunnallisen merkittävyyden perusteella. Arvioinneissa huomioidaan yhdistyksen säännöt sekä todellinen toiminta. Yleishyödyllinen yhdistys tai säätiö ei saa tuottaa sen toimintaan osallistuneelle taloudellista etua, osinkoa voitto-osuutena eikä kohtuullista suurempaa palkkaa tai muita hyvityksiä. Tutkittua kuitenkin on, että monissa tapauksissa yhteisöt jakavat jäsenilleen etuuksia esimerkiksi lomakotien ja urheilufasiliteettien muodossa. Yleishyödyllisyys on siis perusteltua arvioida. Nykytilassa se on mahdotonta, koska verolain soveltamiskäytännön mukaan työmarkkinajärjestöillä ei ole minkäänlaista velvoitetta avata sijoitus- tai tilitietoja.

Nyt saattaa herätä ajatus, että moni ammattiyhdistyshän julkaisee tilinpäätöksensä netissä ihan vapaaehtoisesti. Kyllä sieltä löytyykin keskusjärjestöjä, muun muassa Akava, SAK ja STTK kertoivat antavansa tilitiedot pyydettyä. Jäsenliittojensa käytännöistä ei keskusjärjestöissä ole harmainta aavistusta. Liitot saavat itsenäisesti päättää, tarjoavatko he toiminnastaan tietoja vai eivät. Osalla liitoista tiedot ovat nähtävillä, osalla eivät. — Tässä on esimerkiksi SAK:n tilinpäätös. Miten voi ammattijärjestön kokoluokan toimijan tulos ja tase mahtua yhdelle sivulle? Varsinaisen toiminnan kuluja on pyöreät 13 miljoonaa ja sijoituksia 50 miljoonaa. Oikeastaan mitään muuta tietoa tämä paperi ei tarjoakaan.

Minä olen elämäni aikana istunut kymmenissä hallituksissa, ja joka kerta on pakko kirjanpitolain mukaan koota tilinpäätös, joka sisältää kymmeniä sivuja. Pyydettyä sain tilinpäätöksen muun muassa EK:lta, se on yrityksen tilinpäätöksen kaltainen.

Verotettavien yritysten tilitietoja mielenkiintoisempaa on kuitenkin se, mihin 2 155 166 suomalaisen palkansaajan jäsenmaksurahat oikein käytetään. Vuoden 1974 jälkeen maksetut jäsenmaksut yhteensä valtion obligaatioiden korkoprosentin mukaisella korolla ovat taloustieteen professori Virénin karrikoidun arvion mukaan 40 miljardia euroa. Nythän uskomus on se, että liitot ja järjestöt käyttävät keräämänsä rahat työntekijöiden etujen ajamiseen, työtaisteluihin ja muuhun yleishyödylliseksi kutsuttuun toimintaan. Kyseessä on nimienomaan uskomus, koska faktapohjaista tietoa ei ole kenelläkään, ei verottajalla eikä Suomen valtiolla.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 7/2017 vp

Kysyn edelleen: mitä ovat nämä tilinpäätöksellä näkyvät kulut? Pyyntöni kulujen esittelystä ei enää saanut vastausta. SAK:n Elorannan mukaan työtaistelukyky ja -valmius ovat liiton omia asioita. Jäin sen tiedon varaan, että varsinaisen toiminnan kulut ovat järjestön toimintaan liittyviä kuluja, mitkä aiheutuvat yleishyödyllisestä toiminnasta. Onko lakkoi-lu, työtaistelu, mielenosoituksen järjestäminen, yleishyödyllistä toimintaa, jota valtion tu-lee tukea?

Yksikään keskusjärjestö tai liitto ei myöskään kerro, mihin he sijoittavat omaisuuden. Kun tiedustelin tilitietoja Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliiton AKT:n talouspäällikkö Wallinilta, totesi hän, että etenkin Harkimo ei tämän tiedonkulun piiriin kuulu. On se nyt kummallista, kun kaikkien omien yritysteni tiedot ovat kuitenkin julkisesti nähtävillä ja poliittiset puolueetkin rahoitusta valvovat. Kansanedustajana olen verovelvollinen ilmoit-tamaan jopa eduskuntaan saamieni lahjojen arvon. [Olavi Ala-Nissilä: Joka kahvikuppikin pitää ilmoittaa!]

Olen sitä mieltä, että kaikki yhdistykset eivät täytä yleishyödyllisyyden kriteerejä. Räi-kein esimerkki on Metallityöväen Liitto, joka omistaa pyöreästi 10 prosenttia VVO-kon-ternista. Se kiskoo maksimivuokrat joka paikasta, josta valtio maksaa vuokran asumistu-kea. VVO:n jakokelpoinen vapaa oma pääoma vuonna 2015 oli 188 723 664 euroa ja 19 senttiä. Tästä jaettiin osinkoa 37 miljoonaa. VVO:n kautta valtion asumistuet valuvat myös JHL:ään, PAMIin, Ammattiliitto Prohon ja OAJ:n salkkuihin. Liitot saavat kerätyt voitot eivätkä maksa niistä veroa. Miten on mahdollista todeta, että järjestö on yleishyödyllinen? Se ei tuota voittoa tai taloudellista etua sen toimintaan osallistuneille, ellei tämä järjestö anna toimintakertomustaan tai tilinpäätöstään kenenkään nähtäväksi. Avoimuus on ensim-mäinen askel jatkuvan leikkauskierteen purkamiseen ja todellisen talouskasvun vauhditta-miseen. Tilitietojen julkaisemisvelvoitteeseen liittyy niiden rekisteröimisvelvoite.

Nykyisen lain mukaan rekisteröimisvelvollisia ovat sellaiset yhdistykset ja säätiöt, joi-den tilikauden seuraavista rajoista ylittyy vähintään kaksi: liikevaihto 12 miljoonaa euroa, taseen loppusumma 6 miljoonaa tai palveluksessa keskimäärin 50 henkilöä. Usean työ-markkinajärjestön liikevaihto tai taseen loppusumma varmasti ylittää tämän rekisteröimis-velvollisuuden rajat. Monien verojuristien mielestä isommat järjestöt kuuluisivat määräys-ten nojalla jo nyt rekisteröimisvelvoitteen piiriin. Nämä uudistukset ovat vastikään tulleet kirjanpitolakiin, mutta veikkaanpa, että tämä vuosikymmeniä hyssytelty ay-liikkeen kos-kemattomuus ei tule muuttumaan, ei ainakaan ilman, että systeemiä ravistetaan auki.

En ole yksin tämän asian kanssa. Käsittelemme asiaa nyt ja siitä syystä, että aloitteen al-lekirjoitti yli puolet kansanedustajista. Vielä useammat työntekijät ja työnantajat ovat alle-kirjoittaneet aloitteen soittamalla ja lähettämällä sähköpostia. Olen lähes jokaisen keskus-järjestön alaiseen liittoon kuuluvan työntekijän suusta kuullut, että ajan yhteiskunnallisen kehityksen, talouskasvun ja kansallisen kilpailukyvyn kasvun kannalta merkittävää asiaa. Ammattiliittojen jäsenillä pitää olla oikeus tietää, onko heidän maksamansa jäsenmaksu suhteessa siihen palveluun, jota he liitosta saavat.

Nyt keskustelemme Suomen rakenteessa piilevän, palkkakehitystä ja työllisyystilan-teen parantamista rajoittavan esteen purkamisesta. Lakialoitteeni edistää jokaista suoma-laista, ja se olisi pitänyt tehdä jo vuosikymmeniä sitten. Ehdotan kirjanpitolain 3 luvun muuttamista siten, että työmarkkinajärjestöillä, keskusliitoilla sekä yksittäisillä ammatti-ja työnantajaliitoilla olisi nimenomainen velvoite toimittaa tilinpäätöksensä Patentti- ja re-kisterihallitukseen. Tämä muutos lisäisi työmarkkinoiden saaman julkisen tuen avoimuut-ta ja helpottaisi arviointia jäsenmaksujen verotuen tosiasiallisesta merkityksestä työmark-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 7/2017 vp

kinajärjestöjen edunvalvontatyölle. Muutos yhdenvertaistaisi yhdistykset ja säätiöt sekä parantaisi työmarkkinajärjestöjen toiminnan arviointiperusteiden läpinäkyvyyttä. Lakialoite toteuttaa hallitusohjelmaan kirjattua kärkihanketta, joka vahvistaa kilpailukykyä elinkeinoelämän ja yrittäjyyden edellytyksiä parantamalla. Säädös myös mahdollistaisi hallitusohjelman toimeenpanosuunnitelmaan kirjatun selvitystyön pääomatuloverotuksesta, omaisuuden verotuksesta ja eri sijoitusmuotojen verokohtelusta tämän vaalikauden aikana.

Arvoisa puhemies! Arvoisat kollegat, saavatko 2,2 miljoonaa työntekijää jäsenmaksulleen tarpeellista vastinetta? En voi ymmärtää, että edes liittojen jäsenet eivät saa tilitietoja nähtäväkseen. Nämä tiedot ovat ainoastaan pienen ryhmän tiedossa, ja se sotii minun oikeustajuani vastaan. Olen myös sitä mieltä, että kaikkien yleishyödyllisten yhdistystenkin, jotka ovat merkityksellisimpiä, pitäisi jättää tilitietonsa. Tämä koko asia on ihan päinvastoin kuin mitä Euroopassa ajatellaan ja mistä meillä puhutaan. Kaiken pitäisi olla läpinäkyvää. — Kiitos.

17.44 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Läpinäkyvyys, avoimuus ja kansalaisten tiedonsaantioikeus ovat tärkeitä tavoitteita, ja niiden lisääminen on lähtökohtaisesti aina kannatettavaa. Vasemmistoliitto on järjestelmällisesti pyrkinyt edistämään esimerkiksi yritysten tilinpäätösten ja muun taloudellisen tilinpidon avoimuutta ja kattavuutta.

On ilahduttavaa ja tervetullutta, että edustaja Harkimo on kiinnostunut edistämään avoimuutta tilinpäätöstietojen osalta. Johdonmukaisuuden nimissä edustaja Harkimo ja kokoomus ajavat varmasti avoimuutta yhtä suurella tarmolla myös maakohtaisen veroraportoinnin, automaattisen verotietojen vaihdon ja esimerkiksi hallintarekisterin osalta.

On varmasti myös syytä pohtia, tulisiko yleishyödyllisten yhteisöjen kirjanpitoa vaatia nykyistä avoimemmaksi. Mielestäni tämä kysymys on täysin perusteltu. Mutta tällöin sama julkisuusvaade olisi kuitenkin syytä ulottaa kaikkiin yleishyödyllisiin yhteisöihin. Se olisi tasavertaista lainsäädäntöä.

Sen sijaan tässä edustaja Harkimon aloitteessa keskitytään vain työmarkkinajärjestöjen tilinpäätösten avoimuuteen. Tämä raja on monella tapaa keinotekoinen, joten miksi aloitteen tekijä Harkimo sitten on tehnyt näin? Minun tulkintani on, että hänen aloitteensa, rivien välistä ja tässä hänen puheenvuorossaan myöskin aivan suoraan kuultavissa oleva, todellinen pyrkimys on heikentää ammattiyhdistysliikkeen asemaa kyseenalaistamalla työmarkkinajärjestöjen yleishyödyllisyyttä — se tuli varsin selväksi tässä aikaisemmassa puheenvuorossa — sen jälkeen poistaa jäsenmaksujen verovähennyskelpoisuus ja tästä seuraten nostaa liiton jäsenyyden kustannuksia suomalaisille palkansaajille.

Tämä on oikein klassista ja monella tapaa myöskin hyvin perinteistä porvaripolitiikkaa, jota on toteuttanut... [Olavi Ala-Nissilä: Avoimuus vai?] — Ei, vaan liiton jäsenyyden kustannuksen nostamista palkansaajille. — Sitä on toteuttanut muun muassa Ruotsin entinen oikeistohallitus, joka nostamalla liittojen jäsenyyden hintaa sai aikaiseksi merkittävän järjestäytymisasteen laskun. [Kari Kulmala: Hyvä!] — Tässä kuultiin taas kerran salista suoraan, kun perussuomalaisten edustaja kommentoi, että "hyvä", eli hallituspuolueen edustajan näkemyksen mukaan on siis tosiaan niin, että tavoite on järjestäytymisasteen laskeminen, ay-liikkeen heikentyminen, joka tekee entistä helpommaksi hallituspuolueille ja esimerkiksi Elinkeinoelämän keskusliitolle ajaa läpi työntekijöiden asemaa ja työehtoja heikentäviä uudistuksia. Tässä edustaja Harkimo puheenvuorossaan taisi jopa kyseenalaistaa työntekijöiden lakko-oikeuden.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 7/2017 vp

Arvoisa puhemies! Harkimon aloitteen ongelma on pyrkimys kyseenalaistaa työmarkkinajärjestön yleishyödyllisyys. Aloitteessa luotaisiin erillinen rekisteröintivelvoite, joka ei koskisi kaikkia yleishyödyllisiä toimijoita vaan ainoastaan työmarkkinajärjestöjä. Miksi tällainen valikoiva suhtautuminen avoimuuteen? Aloitteen mukaan tämä muutos lisäisi työmarkkinajärjestöjen saaman julkisen tuen avoimuutta ja helpottaisi arviointia jäsenmaksujen verotuen tosiasiallisesta merkityksestä työmarkkinajärjestön edunvalvontatyölle.

Lakialoite menee metsään rinnastaessaan ammattiliittojen jäsenmaksun julkiseksi työmarkkinajärjestöille annettavaksi tueksi. Ammattiliittojen jäsenmaksujen verovähennysoikeus on tällä hetkellä osa henkilöverotusta eikä järjestötuki. Sen on siis ajateltu tukevan yksilön mahdollisuuksia yrittää parantaa työntekonsa edellytyksiä ja työehtoja. Tältä osin se on verotuksellisesti rinnasteinen tulonhankkimisvähennykseen, ja painotan myöskin, että työmarkkinajärjestöt eivät voi verotuksessa vähentää jäsenmaksutulojaan, kuten eivät myöskään esimerkiksi maksamaansa arvonnalisäveroa.

Arvoisa puhemies! Suomessa on 135 000 yhdistystä. Niistä tuhannet saavat toimintaansa tukea kunnilta ja valtiolta ja harjoittavat elinkeinotoimintaa hankkiakseen varoja yleishyödyllisen toimintansa edistämiseksi. Yleisen oikeustulkinnan mukaan verrattain laajakaan sijoitustoimintaa ei katsota elinkeinotoiminnaksi, ellei varsinaisen yleishyödyllisen toiminnan osuus jää selvästi sekundaariseen asemaan. Yhdistysten jäsenmaksut ja lahjoitukset on usein mahdollista vähentää verotuksessa. Tässä mielessä työmarkkinajärjestöt eivät ole poikkeus, samat säännöt pätevät vaikkapa vapaaehtoista maanpuolustusta edistävään yhdistykseen.

Tällä hetkellä yhdistysten taloutta valvotaan verrattain tarkasti. Tilinpäätökset eivät nykyään ole salaisia, ja niihin voi tutustua myös esimerkiksi vuosikokouksissa. Monet yhdistykset, myös työmarkkinajärjestöt, julkistavat tilinpäätöksensä esimerkiksi verkkosivuiltaan, ja pidän itse äärimmäisen tärkeänä, että ammattiliittojen 2,2 miljoonaa jäsentä myöskin saavat tietoa siitä, miten oma liitto käyttää jäsenmaksujen kautta saatuja tuloja.

Suurimpien yhdistysten osalta tilinpäätösten nykyistä laajempi julkisuus voisi olla perusteltua, mutta tällöin sääntöjen tulisi kohdella yhdenvertaisesti kaikkia yleishyödyllisiä yhteisöjä, joiden toiminnan mittakaava ylittää tietyn rajan. Kirjanpitolain mukainen kirjanpitovelvollisuusraja voi tässä valmistelussa olla hyvä lähtökohta, joskin itse voisin olla valmis harkitsemaan rekisteröintivelvollisuutta myös tätä pienemmille yhteisöille. Keskeistä on kuitenkin, että pienimuotoisemmalle yhdistystoiminnalle Suomihan on, kuten tiedämme, yhdistysten luvattu maa. Ei kasata kohtuuttoman suurta hallinnollista taakkaa.

17.51 Harry Harkimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkään en kyseenalaistanut lakko-oikeutta, en puhunut siitä asiasta mitään. Toiseksi, en puhunut verovähennysoikeuden poistamisesta yhtään, minun lakialoitteeni ei edes koske sitä.

Toiseksikin, niistä tilinpäätöstiedoista, niin kuin sanoin, ei verkkosivuilta saa minkään näköistä käsitystä, vaikka kaikki sanovat, että ne ovat siellä — siellä ei kerrota kuin että menot ovat 12 miljoonaa ja sijoitukset 50 miljoonaa. Tämä rahamäärä, mitä ammattiyhdistysliikkeet pyörittävät, ja se omistusoikeus ja ne sidonnaisuudet, mitä heillä on, kuuluisivat ehdottomasti julkisuuteen, enkä ymmärrä, miten tähän minun lakialoitteeseeni sekoi-tettiin nyt nämä kaikki muut asiat, jotka eivät edes kuulu tähän.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 7/2017 vp

17.52 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se, mikä on kiinnittänyt meidän huomiomme, on nimenomaan se, että tässä on tehty tällainen keinotekoinen raja tämän avoimuuden vaatimuksen osalta. Ja toistan vielä kerran, että avoimuus itsessään on äärimmäisen kannattavaa, sen lisääminen. Eli miksi tämän ei esitetä koskevan kaikkia yleishyödyllisiä yhteisöjä vaan rajataan työmarkkinajärjestöihin? Sehän tulee tässä aloitteessa hyvin selvästi esille: tavoite on nimenomaan kyseenalaistaa työmarkkinajärjestöjen ja ennen kaikkea ay-liikkeen yleishyödyllisyyttä.

Mitä siitä seuraa, jos tätä yleishyödyllisyyttä kyseenalaistetaan? Siitähän seuraa luonnollisesti seuraavana askeleena jäsenmaksun verovähennysoikeuden poistaminen, jolloin taas kerran, kuten totesin, ollaan tilanteessa, jossa ikään kuin Harkimo omalla aloitteellaan selvästikin pyrkii kohti tilannetta, jossa suomalainen järjestäytymisaste laskee. Eli se nostaisi silloin liiton jäsenyyden hintaa palkansaajille.

17.53 Harry Harkimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kuten puheessani sanoin, olen myös sitä mieltä, että kaikkien yleishyödyllisten yhdistysten, joilla on merkityksellistä asemaa, pitäisi kuulua saman lain piiriin.

Ja toiseksikin, minun mielestäni, jos ammattiyhdistysliikkeellä on tällä hetkellä 2 miljardia rahaa, se ei ihan heti köyhydestä asiasta, jos ne julkaisevat tilinpäätöstietonsa. Minä en ymmärrä, miten tätä ei voi tehdä avoimeksi. Ne ovat ihan naurettavia, ne tilinpäätöstiedot, mitkä tänä päivänä julkaistaan. Tätä voi puolustaa kuinka paljon vain, mutta avoimuutta pitää saada tähän asiaan. Siellä on 2 miljardia rahaa, jota pyöritetään. Ei tiedetä, mitä yrityksiä omistetaan, mitä osakkeita on ostettu. Siihen tarvitaan avoimuutta, ei mitään muuta.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: No niin, ja nyt mennään puhujalistaan ja puheenvuoroja voi varata P-painikkeella.

17.54 Olavi Ala-Nissilä kesk: Arvoisa puhemies! Avoimuus on erittäin tärkeää talouselämässä ja laajemminkin. Minä olin kyllä edustaja Anderssonin puheessa havaitsevinani selektiivisyyttä, selektiivistä avoimuutta.

Todellakin me tuolla tarkastusvaliokunnassa käsittelemme aina vaalien rahoituksia. Niihin me käytämme omaa rahaa, ja me tilitämme jokaisen kahvikupin. Myöskin etujärjestöjen vaikuttaminen on yhteiskunnallista vaikuttamista. Siinä puhutaan sadoista miljoonista, kun meillä on tuhansia euroja. Eli minusta kysymys on siitä, että oltaisiin avoimia myöskin tämän rahan suhteen, niin kuin me olemme meidän vaalien suhteen, se olisi todella johdonmukaista.

Mutta, puhemies, kyllä tässä myöskin verotuksen näkökulmasta voidaan kysyä, että tässä on tietyllä tavalla kolminkertainen verovähennysoikeus. Kun minä Metalliliiton jäsenenä saan vähentää jäsenmaksun, niin se on tälle saajalle verovapaa tulo, ja kun tämä saaja, Metalliliitto, antaa lakkoavustusta, se on taas tiettyyn euromäärään asti verovapaa tulo, niin että siinä on kolminkertainen verovapaus. Juttelin valtiovarainministeriön vero-osaston ylijohtajan kanssa — hän on jo eläkkeellä, enkä nimeä mainitse — ja hän sanoi, että kyllä tässä on kolminkertainen verotuki, mutta ei tähän voi puuttua. Minä sanoin, että jaa, ei tähän voi sitten vain puuttua, mutta kyllä tämäkin on asia, jota pitäisi tarkastella.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 7/2017 vp

17.55 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En tiedä, millä tavalla edustaja Ala-Nissilä omaa puheenvuoroani kuunteli, mutta tämä selektiivinen avoimuushan on nimenomaan tässä tehdyssä lakialoitteessa. Eli mikäli edustaja Harkimo itsekin on sitä mieltä, että tämä pitäisi laajentaa koskemaan nimenomaan kaikkia yleishyödyllisiä toimijoita sitten, jos tällainen avoimuusvaatimus esitetään, niin kuin itsekin linjasin puheenvuorossani, niin miksi hän ei tehnyt sellaista lakialoitetta?

Ja mitä tulee tähän jäsenmaksujen verovähennyskelpoisuuden poistamiseen, niin sehän ei lisää liittojen kustannuksia, vaan kysehän on siitä, miten se vaikuttaa palkansaajien tuloihin. Heillehän se liittojen jäsenyys silloin kallistuu.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Vielä tähän vaiheeseen vastauspuheenvuorot edustajille Harkimo ja Ala-Nissilä, ja sen jälkeen puhujalistaan.

17.56 Harry Harkimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Niin suurta omaisuutta ei ole millään muilla yleishyödyllisillä yhdistyksillä kuin ammattiyhdistysliikkeellä. Kun puhutaan 2 miljardin rahasta, josta kukaan ei edes tiedä, kuinka paljon siitä on säätiöitetty eri säätiöihin, niin se rahamäärä on ihan huikea. Minä en ymmärrä, miten voi olla tällaisesta avoimuudesta vastaan. Ja jos samalla halutaan tähän muut yhdistykset, joilla ei ole varmaan mitään peiteltävää, niin kyllä se minulle sopii.

17.57 Olavi Ala-Nissilä kesk (vastauspuheenvuoro): Puheenjohtaja! Minä en ole tässä nyt tähän verovapauteen puuttumassa, mutta koko ajan kuitenkin minä maksan urheiluseuran jäsenmaksun tai kulttuuriseuran jäsenmaksun, en minä sitä vähentää saa verotuksessa.

Tässä on minusta kysymys etujärjestöistä. Tällä tarkoitan ammattijärjestöjä, yrittäjäjärjestöjä, elinkeinoelämän järjestöjä ja maataloustuottajajärjestöjä. Nämä kaikki käyttävät yhteiskunnallista vaikuttamisvaltaa, niin kuin me kansanedustajatkin käytämme. Kun me informoimme omista rahoistamme kaikki kahvikupitkin, niin eikö silloin myöskin tällainen avoimuus, mitä edustaja Harkimo peräänkuuluttaa etujärjestöjen rahankäytössä, olisi paikallaan? Tämähän on ihan keskiaikaista, että näitä tilinpäätöksiä, rahankäyttöä, ei avoimesti julkisteta.

17.58 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Harkimon lakialoitteessa vaaditaan enemmän avoimuutta ja läpinäkyvyyttä työmarkkinajärjestöjen käytäntöihin, ja uskon, että myös liittojen jäsenistö haluaisi varmaan tarkemmin tietää järjestönsä toiminnasta. Ammattijärjestöjen toiminnan olemassaolon tärkeyttä ei mielestäni kyseenalaisteta aloitteessa mitenkään.

17.58 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Kiitos aloitteen tekijälle, että saadaan keskustella aiheesta. Olin itse kolmas allekirjoittaja, ja minusta tämä oli erittäin toivottava uudistus.

Haluaisin edustaja Anderssonille vastata ihan vain sen verran, kun arvostelite perussuomalaisia siitä, että sanoimme "hyvä": Kyllä, olen allekirjoittanut tämän aloitteen kolmantena, ja olen nimenomaan allekirjoittanut aloitteen, jossa tulee toimittaa tilinpäätös rekisteröitäväksi ja se on julkinen. Te itse lisäsitte nämä verovähennysoikeuden poistot ja muut, ne ovat teidän omaa tulkintaanne, mutta ymmärrän sen, että vaalit lähestyvät.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 7/2017 vp

Sitten ihmettelen sitä, että jos edustaja Harkimo on nyt tehnyt tämän tyyppisen aloitteen, jossa julkisuutta ja avoimuutta lisätään, niin se, että jos ei sitä tule nyt kerralla kaikkiin, niin sitten sitä ei voi antaa yhdellekään, on tavallaan vasemmiston argumentti sille, miksi he eivät ole tätä allekirjoittaneet. SDP:n edustajia en täällä näe, mikä on sinänsä harmillista. Kuten edustaja Harkimo toi puheessaan esille, siellä on paljon tukea sinne päin. Tuossa katseilin esimerkiksi puheenjohtaja Rinteen puolison vaalitukea ammattiyhdistykseltä — tästä oli MTV:n uutisissa 2015 huhtikuussa. Sieltä oli 27 000 euroa tullut vaalitukea, ja puheenjohtaja Rinnekin oli saanut useita tuhansia. Tietysti tämäntyyppinen varmasti vaikuttaa siihen. Näinhän se menee, että sen lauluja laulat, kenen leipää syöt, kyllä se jotakin kertoo.

Olen itse tehnyt kirjallisen kysymyksen — tästäkin oli puhetta — ay-järjestöjen osinkotulojen verovapaudesta viime vuoden puolella ja olin verottajaan silloin yhteydessä. Sieltä tuotiin esille sitä, että välttämättä tätä ei aina tarvitsisi tulkita niin, että ammattiyhdistysliike automaattisesti tulkitaan yleishyödylliseksi, koska laissa on eri edellytyksiä, joiden pitäisi kaikkien täytyä, mutta siellä on syntynyt tällainen vakiintunut käytäntö. Kansalaiset pitävät erittäin ongelmallisena veronmaksumoraalin kannalta sitä, että tietyt yhteisöt voivat saada jopa miljoonaosingot ilman, että siitä verotetaan lainkaan. Tämä ei varmaan ole ollut alun perin ihan tarkoitus. Ymmärrän hyvin jalkapalloseuroja, tämän tyyppisiä yhdistyksiä, että heillä on jonkin verran tuloja ja niistä ei makseta veroja, koska siinä on hieppaan erityyppinen idea. Kysyin sitten valtiovarainministeriltä, mihin toimenpiteisiin tässä aiotaan ryhtyä, joko niin, että verovapaus poistettaisiin, tai niin, että siihen tulisi jonkinlainen kohtuullinen yläraja. Sain vastauksen, että asiaa selvitetään tämän kevään aikana valtiovarainministeriössä ja mietitään erilaisia malleja, mitä voisi tehdä ja tehdäkö. Odotan nyt mielenkiinnolla. Minun mielestäni tässä olisi myös valtion tulojen kannalta eräs asia. Itsekin olen sitä mieltä, että voidaan tarkastella laajemminkin yhteisöjä, mutta eipä se ole peruste hylätä sitä, että tällekin asialle tulisi avoimempi julkisuus, niin kuin ymmärsin, että edustaja Andersson katsoi: että jos ei saa kaikkea kerralla, niin ei kannata sitten tukea sitä yhtäkään.

18.02 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä edustaja Meri viittasi tähän perussuomalaisen edustajan tekemään välihuutoon minun puheeseeni, mistä itsekin puhuin. Perussuomalaisten edustaja itse asiassa huusi "hyvä" siinä kohtaa, kun minä esitin pelkoni ja epäilykseni siitä, että tämä pitkässä juoksussa johtaa kehitykseen, jossa järjestäytymisaste laskee. Ja siihen hän huusi "hyvä". Eli edustaako tämä perussuomalaisten näkemystä ammattiyhdistysliikkeestä ja ammattiyhdistysliikkeen toiminnan tarkeydestä, eli pidätkö tosiaanakin kannatettavana sellaista kehitystä, jossa järjestäytymisaste myös Suomessa lähtisi laskemaan?

18.03 Harry Harkimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun puhutaan jäsenmaksujen verovähennyksestä, niin se on yksi asia. Mutta jos ajatellaan, että ammattiyhdistysliikkeellä on tänä päivänä 2 miljardia rahaa ja se tuottaa noin 5 prosenttia tuottoa vuodessa ja he tienaa noin 100 miljoonaa eivätkä maksa siitä minkäänlaisia veroja, niin tässä on kaksi haaraa, joista saadaan verovapaita tuloja.

18.03 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt minun täytyy kyllä edustaja Anderssonille sanoa — tämän voi vaikka pöytäkirjasta katsoa — että meitä on ollut tässä kaksi, minä ja edustaja Kike Elomaa. [Li Andersson: Ei, kun hän istuu tuolla!] —

Pöytäkirjan asiakohta PTK 7/2017 vp

Ahaa, no sitten minä en huomannut ollenkaan. — En tietenkään kenenkään muun puolesta osaa vastata, mutta itse en tällaista kuullut ja sen takia ihmettelin. En osaa muiden puolesta vastata, miksi joku huutaa "hyvä" ja mille asialle.

18.03 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Halusin vain korjata tämän edustaja Meren väärinkäsityksen.

Puhemies Maria Lohela: Sitten puhujalistalta edustaja Koski.

18.04 Susanna Koski kok: Arvoisa rouva puhemies! Taitaa olla niin, että itse asiassa on kyse punavihervasemmiston suurimmasta painajaisesta eli tulojen muuttamisesta varallisuudeksi ja tuottavan varallisuuden kasvattamisesta. Tosin, miten se liittyy tähän asiaan — ay-liikkeelle tämä toiminta on ollut tavanomaista ja määrätietoista, mutta ei sen sijaan näille työntekijöille, joita he väittävät edustavansa.

Pidän ihan itsestään selvänä, että tämän lakialoitteen osalta yleishyödyllisten yhteisöjen tuloja ja varallisuutta pitäisi kohdella samalla tavalla aivan riippumatta siitä, onko kyseessä ammattiliitto, uskonnollinen yhteisö tai peräti urheiluseura.

Edustaja Andersson esitti huolensa siitä, mikä tulee olemaan ay-liikkeen jäsenistön saama lisäarvo maksamiensa jäsenmaksujen vastineeksi. Itse en olisi lainkaan tästä huolissani vaan kokisin, että se ei ole suinkaan eduskunnan eikä lainsäätäjän ongelma vaan on ay-liikkeen aivan oma asia tuottaa se lisäarvo, jotta jäsenet saavat sen palvelun ja oikeuden, mitkä kuuluukin saada.

18.05 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Minä teen nyt eron kahden asian välillä.

Ensimmäinen on nämä verovapaat tulot, jotka ammattiyhdistysliike yleishyödyllisenä toimijana saa esimerkiksi osinkojen muodossa. Mielestäni voidaan kyllä harkita ja selvittää sitä, pitäisikö kaikkien yleishyödyllisten toimijoiden osinkotulot laittaa verolle. Sellainen toimenpide kuitenkin kohdistuisi kaikista voimakkaimmin Koneen Säätiön ja Kulttuurirahaston kaltaisiin toimijoihin, jotka tällä hetkellä ovat ne keskeisimmät, suurimmat osinkotulot saavat yleishyödylliset toimijat. Silloin jatkossa näillä rahastoilla ei olisi mahdollisuutta samassa mittakaavassa näitä tuloja käyttää esimerkiksi tutkimuksen, tieteen ja kulttuurin rahoittamiseen vaan osa tästä rahasta sitten kanavoitaisiin valtion kautta, joka kyllä sinänsä voisi varmasti tätä samankaltaista toimintaa ihan omilla päätöksillään myöskin rahoittaa.

Toinen kysymys on sitten tämä jäsenmaksujen verovähennyskelpoisuus ammattiyhdistysliikkeen jäsenten osalta. Mikäli tätä yleishyödyllisyyttä kyseenalaistetaan ja tämä oikeus työntekijöiltä poistuu, niin kyllähän siitä kärsivät ennen kaikkea suomalaiset palkansaajat, joiden jäsenmaksu ammattiliittoon kallistuu. Ehkä sen seurauksena käy niin kuin Ruotsissa kävi, että monet pienituloiset pätikäduunarit eivät enää maksaneet tätä jäsenmaksua sen takia, että se kallistui niin paljon, ja jättivät siis kokonaan olematta jäsen ammattiyhdistysliikkeessä. No, ketkä sitten kärsivät, mikäli järjestäytymisaste laskee merkittävästi? Kyllä sekin vaikuttaa siihen työhön, mitä me lainsäätäjinä tässä salissa teemme, ja olisi aika räikeässä ristiriidassa myöskin sen kanssa, mitä hallituspuolueiden ministerit täällä ovat puhuneet hyvin lämpimään ja arvostavaan sävyyn tästä suomalaisesta sopimusyhteiskunnasta. Tällainen kehitys olisi kyllä sen kanssa räikeässä ristiriidassa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 7/2017 vp

18.07 **Harry Harkimo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suurin ongelma mielestäni on se, että ammattiyhdistysliikkeeseen kuuluu kaksi miljoonaa jäsentä ja sen jäsenten määrä on valtava ja ne, jotka tietävät näistä rahoista, ovat vain kourallinen ihmisiä, jotka tietävät, minkälaisia rahoja ammattiyhdistysliikkeet pyörittävät. Niitä ei ole montaa. Minä olen yrittänyt selvittää nyt kuukauden sitä asiaa, kukaan ei kerro siitä sanaakaan. Se on ihan niin kuin salaisuudella leimattu. Jos puhutaan näistä yleishyödyllisistä yhdistyksistä, joista edustaja Andersson puhui, niin ne ovat varmaan yleishyödyllisiä, mutta sen jälkeen kun on julkistettu nämä tilinpäätöstiedot, niin pitääkin arvioida, onko ammattiyhdistysliikkeiden toiminta yleishyödyllistä.

18.08 **Leena Meri ps**: Arvoisa puhemies! Palaan vielä tuohon vähän aikaisempaan tilanteeseen, kun edustaja Andersson sanoi, että perussuomalaiset huudahtivat täällä "hyvä" ja onko tämä perussuomalaisten kanta. Tosiaan haluan tuoda vielä esille sen, että itse en sitä huomannut eikä edustaja Elomaa. En tiedä, mihin asiaan, hänhän on voinut olla vaikka teidän kanssanne samaa mieltä. Mutta se siitä. Aina olisi toivottavaa, että kertoisi vähän tarkemmin kuin sitten yleistää.

Mutta tosiaan, mitä tulee tähän verovapauteen, nyt haluan vielä korostaa sitä, että tässä aloitteessahan ei puututa siihen ammattiyhdistysmaksujen verovähennysvapauteen eikä sitä ehdoteta poistettavaksi. Tämä on vähän tämän asian ulkopuolella. Edustaja Andersson on nyt itse tästä kovin paljon tässä tuonut esille, ihan kuin tässä nyt sitä ehdotettaisiin. Tämmöistä en ole itse allekirjoittanut, eikä sitä ole tässä tutkittu. Mutta haluaisin kuitenkin muistuttaa, että ammattiyhdistysliikkeiden varallisuus on ihan eri mittaluokkaa, kun puhumme pienemmistä yhdistyksistä. Jos ajatellaan, että on kymmenien miljoonien veropaapat tuotot, juuri niin kuin edustaja Harkimo sanoi, me näkisimme tilinpäätöstiedot vähän avoimemmin, miten sitä rahaa käytetään, onko se yleishyödyllistä vai minkä tyypistä. Kun verottajalta silloin kyselin tätä tulkintaa tästä yleishyödyllisyydestä, niin minulle vastattiin sieltä, että se ei olisi mitenkään pakollista, että näiden kaikkien lainkohtien pitäisi täytyä. Mutta tämä on ollut vain vakiintunut tulkinta, ja tästä on hyvä käydä keskustelua. Minun puolestani sitä veropohjaa voi laajentaakin, mutta ei tällä nyt ole tarkoitus puuttua mihinkään pieniin kyläyhdistyksiin vaan nimenomaan mittaviin pääomatuloihin.

18.10 **Li Andersson vas**: Arvoisa puhemies! Koska minä henkilökohtaisesti kannatan avoimuutta — minä kannatan sitä lämpimästi kaikessa taloudellisessa toiminnassa — ja koska se myöskin on johtamalleni puolueelle erittäin tärkeä arvo, haluaisin uskoa edustaja Harkimon vilpittömyyteen, mitä tulee avoimuuden edistämiseen. Mutta kun minä luin tätä aloitetta, niin ensimmäinen epäily heräsi nimenomaan siinä, kun sitä ei vaadita johdonmukaisesti koskemaan kaikkia yleishyödyllisiä toimijoita vaan on valittu tällainen valikoi-va avoimuuden linja, jota kohdistetaan työmarkkinajärjestöihin. Ja tässä nyt sain vahvistusta myöskin niille epäilyksille, mitä minulla on ollut, kun edustaja Harkimo tässä hyvin suoraan toi esille, että kyse on nimenomaan siitä, että halutaan tätä kautta kyseenalaistaa tätä yleishyödyllisyyttä. Ja silloin puhutaan aivan erilaisesta poliittisesta tavoitteesta kuin ihan puhtaasti avoimuuden edistämisestä.

18.11 **Harry Harkimo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässähän on kysymys just siitä, että pitäisi sen jälkeen katsoa, ovatko ne yleishyödyllisiä, koska ne tekevät bisnestä koko ajan ja tekevät sijoituksia ja muita asioita. En minä sitä kiistä, että jos

Pöytäkirjan asiakohta PTK 7/2017 vp

ne ovat yleishyödyllisiä, ne voivat pysyä siinä, mutta tämä tilitietojen julkisuus tekisi sen, että voisi katsoa, ovatko ne yleishyödyllisiä. En minä väitä, että ne eivät ole.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.